

Minimální preventivní program ZŠ Brno, Laštůvkova 77 příspěvková organizace na školní rok 2023 / 2024

Minimální preventivní program ZŠ Laštůvkova byl zpracován na základě rozboru aktuální situace na škole a opírá se o zkušenosti z dlouhodobé preventivní činnosti. V tomto školním roce se budeme zejména zaměřovat na rozvíjení dobrých vztahů ve třídě, prevenci závislostí a dle zkušeností z minulých let proti projevům kyberšikany a agrese.

Minimální preventivní program vychází z legislativy ČR, zákonů a vyhlášek vztahujících se k dané problematice, metodických pokynů a nařízení, zejména z metodického pokynu MŠMT k primární prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.

Cílem minimálního preventivního programu je minimalizovat rizikové chování žáků školy, zejména záškoláctví, zneužívání návykových látek, závislosti na informačních technologiích, kriminalitu, šikanu a kyberšikanu, vytvářet příznivou atmosféru ve škole. Základním principem prevence je informovanost a spolupráce, vstřícná komunikace mezi učiteli a žáky, mezi učiteli a rodiči, mezi žáky navzájem a mezi pedagogickými pracovníky.

Ve spolupráci s rodiči chceme utvářet takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, ptát se a dělat rozhodnutí. Výchova člověka, který si váží svého zdraví i zdraví ostatních a umí vhodně a účelně nakládat se svým volným časem je naší prioritou.

Zároveň se zaměřujeme na rozpoznání a zajištění včasné intervence v případech domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, ohrožování mravní výchovy mládeže, diskriminace a rasismu, poruch příjmu potravy a sebepoškození.

Úkoly minimálního preventivního programu budou realizovány jednotlivými vyučujícími ve všech ročnících školy v průběhu celého školního roku s přihlédnutím k věku žáků. Ze zásad prevence rizikového chování vychází i školní řád, který určuje pravidla soužití ve školním prostředí.

Za tvorbu a realizaci minimálního preventivního programu zodpovídá školní metodik prevence ve spolupráci s celým pedagogickým sborem.

Metodik prevence shromažďuje materiály a dokumenty k dané problematice, zajišťuje jejich distribuci mezi žáky, rodiče a ostatní pedagogy. Zajišťuje výchovné programy, které mají vést ke zvýšené odolnosti žáků vůči sociálně patologickým jevům. Konzultuje problémy žáků a při jejich řešení spolupracuje s rodiči a pedagogickým sborem, s výchovným poradcem, vedením školy, školní psycholožkou, speciálním pedagogem, pedagogicko – psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, poradenským centrem pro drogové a jiné závislosti, policií a dalšími organizacemi či institucemi dle potřeby. Respektuje oznamovací povinnost a užší spolupráci s OSPOD. Metodik prevence se pravidelně zúčastňuje schůzek pořádaných poradenským centrem a průběžně se vzdělává.

Máme **školní poradenské pracoviště**, jehož členy jsou výchovná poradkyně PhDr. Ladislava Šťastná, speciální pedagožka Mgr. Darina Lesníková, metodik prevence Mgr. Jaroslava Pumprlová a školní psycholožka Mgr. Táňa Novotná. Asistentem ŠPP je zástupce ředitele Mgr. Gabriela Pišková. Školní poradenské pracoviště se společně schází při aktivním řešení problémů. Třídní učitelé informují každý měsíc metodika prevence o dění ve třídě na základě krátkého dotazníku, který se pak vyhodnocuje. Dbáme na důležitost včasné komunikace a rychlého - preventivního řešení problémů.

Preventivní tým – metodik prevence, vedení školy (ŘŠ, ZŘ1, ZŘ2, ZŘ3), výchovná poradkyně, třídní učitel, školní psycholog. Musí být zajištěna vzájemná informovanost.

Ve školním roce 2023 – 2024 se zaměříme na budování a posilování role zdravých třídních kolektivů, na prevenci nevhodného chování žáků a agrese, prevenci závislostí a na prevenci kyberšikany. Budeme pozorní k zachycení prvních varovných signálů rizikového chování u konkrétních dětí a včasnou intervencí budeme situaci řešit. Nadále trvá aktuálnost prevence záškoláctví, školní neúspěšnosti, prevence kouření - problematika elektronických cigaret a užívání nikotinových sáčků, energetických nápojů, konzumace alkoholu, závislosti na internetu. Nabídky preventivních programů obdrží vyučující mailem nebo jsou vyvěšeny na nástěnce metodika prevence ve sborovně.

Důležité informace, kontaktní adresy, telefonní čísla pro případ krizových situací jsou vyvěšeny na nástěnce metodika prevence na hlavní chodbě školy. Metodik prevence zveřejňuje konzultační hodiny na webových stránkách školy, i když se na něj mohou zájemci z řad žáků, pedagogů či rodičů obrátit kdykoliv, třeba i prostřednictvím schránky důvěry. Schránka důvěry se nachází na chodbě naproti kanceláře školy. Metodika prevence lze kontaktovat telefonicky i mailem.

Na webových stránkách školy jsou též potřebné kontakty, odkazy a informace, které se průběžně aktualizují. Kontakty na spolupracující organizace je možné najít na stránce www.poradenskecentrum.cz.

V posledních letech se rozvinula spolupráce s Městskou policií Brno, oddělení prevence a dopravní výchovy a také s centrem prevence Policie ČR, budeme v ní pokračovat. Vzrůstá potřeba informovat jak žáky, tak rodiče o nebezpečích prostřednictvím internetu, sociálních sítí a navazování nových kontaktů.

Žáci a jejich rodiče jsou o úkolech a cílech minimálního preventivního programu a pravidlech školního řádu informováni prostřednictvím třídních učitelů v rámci třídnických hodin a třídních schůzek. Každý má možnost se k tomuto dokumentu vyjádřit. Náš minimální preventivní program je také na webových stránkách školy.

Pro pedagogy:

Nelze opomenout vlastní příklad a postoj každého pedagoga k dané problematice.

Pro úspěšné naplňování programu je nutné zajišťovat v rámci finančních možností školy průběžně účast pedagogických pracovníků na seminářích a školeních.

Je nutné posilovat komunikaci a informovanost nejen prostřednictvím pedagogických porad - nástěnka metodika prevence ve sborovně, mailová korespondence, školní týdenní plány práce, neformální setkání.

Metodik prevence poskytuje materiály k zapůjčení – odborná literatura, DVD. Na nástěnce ve sborovně jsou i kontakty na spolupracující organizace a instituce, případně na www.poradenskecentrum.cz.

Pro rodiče: Spolupráce a informovanost nejrůznějšími cestami – třídní schůzky, hovorové hodiny, individuální schůzky po domluvě, telefonický kontakt, mailové zprávy. Účast na akcích školy, besedách či přednáškách.

Skladba aktivit MPP pro žáky:

Pro cílovou skupinu žáků máme v rámci všeobecné prevence jednotlivá preventivní témata zařazena přímo do výuky, navazují programy a preventivní akce. Ty se během školního roku doplňují a mění dle potřeb v návaznosti na aktuální situaci.

Upřednostňujeme využití vlastních zdrojů a programy zdarma.

1. ročník

Hlavní téma: Osvojení základních školních pravidel, navázání dobrých vztahů v kolektivu.

1. Budovat v třídních kolektivech hezké kamarádské vztahy – vzájemná pomoc, půjčování věcí, spolupráce atd. Systematicky usměřňovat dětskou agresivitu a bezohlednost jako možný zárodek budoucí šikany.
2. Využívat k rozvoji citové výchovy pohádek a příběhů ze života dětí, posilovat ve vědomí dětí úlohu rodiny a rodičů a úctu k dospělým.
3. Vést rodiče k tomu, aby kontrolovali u dětí sledování televizních programů a vhodným způsobem odvedli pozornost od těch, které propagují násilí a zlo.
4. Vhodnou formou varovat děti před podezřelým chováním neznámých dospělých lidí.
5. Vždy si najít čas na popovídání si s dětmi o jejich problémech.
6. Osvojení školních pravidel jako nástroje prevence.
7. Posílit nabídku volnočasových aktivit pro děti formou kroužků.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	časová dotace	čas. plán
1.	TV	Pohybové a sportovní hry	Upevňování kamarádských vztahů při kolektivních hrách	průběžně	
	ČJ	Literární výchova	Sledování vhodných televizních pořadů	průběžně	
	ČJ	Dramatizace pohádek	Vytváření přátelských vztahů	průběžně	
	ČJ	Vyprávění	Jak správně využívat volný čas dětí, prevence úrazů	každý týden	
	PRV	Škola	Osvojení školních pravidel jako nástroje prevence, vhodné trávení přestávek, kamarádské vztahy	3	září, říjen
	PRV	Zdraví	Pravidelný denní režim, hygiena, prevence úrazů, správné stravování, škodlivost alkoholu, kouření, drog	3	únor, březen
	PRV	Rodina	Posilovat ve vědomí dětí úlohu rodiny a rodičů, varování před podezřelým chováním neznámých osob – zneužívání dětí	3	listopad, prosinec

	Pč, VV	Kresba, malba, tvoření	Posilování přátelských vazeb, spolupráce, vzájemná pomoc	průběžně	
	PRV	Dopravní výchova		2	září, říjen

2. ročník

Hlavní téma: Osvojení pravidel školního řádu, prevence záškoláctví.

1. Pokračovat v práci s třídním kolektivem, sledování vztahů mezi dětmi.
2. Vytvoření 4 – 5 závazných pravidel chování k sobě navzájem.
3. Prevence záškoláctví. Pravidla školního řádu.
4. Začít s formováním postojů ke kouření, pití alkoholu a drogám.
5. Vždy si najít čas na popovídání si s dětmi o jejich problémech.
6. Učit děti smysluplnému využívání volného času, poučit je o možných nebezpečích, prevence úrazů.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	časová dotace	Čas. plán
2.	PRV	Zdraví	Správné hygienické návyky a dodržování pravidelného režimu dne	průběžně	
	PRV	Škola	Vzájemná pomoc, spolupráce, prevence šikany. Školní řád, záškoláctví.	2	září
	ČJ	Pohádka	Úloha rodiny, úcta k dospělým, týrání a zneužívání	2	září, listopad
	PRV	Dopravní výchova	Prevence úrazů, rizikového chování na ulici a v dopravě	2	září
	PRV	Návykové látky, odmítání návykových látek	Osvojování pravidel zdravého životního stylu- prevence kouření, konzumace alkoholu a jiných návykových látek	2	říjen
	PČ	Práce s přírodním materiálem	Úcta k přírodě a lidským hodnotám, prevence vandalismu	3	září - říjen
	ČJ	Vyprávění	Smysluplné využívání času, prevence netolismu	každý týden	
	ČJ	Psaní, čtení	Předcházení stresu, odhalování poruch učení	průběžně	

3. ročník

Hlavní téma: Zdraví fyzické i psychické, prevence úrazů a závislostí (kouření, závislost na internetu)

1. Posilovat v dětech vědomí, že zdraví je základní lidská hodnota, vést je k takovému chování, aby neublížily sobě ani ostatním (školní řád).
2. Posilování citové výchovy dětí, vytvoření správného povědomí o mezilidských vztazích, komunikaci, slušném chování.
3. Při jednáních a kontaktu s rodiči zdůrazňovat důležitost smysluplného a aktivního prožívání volného času dětí, nutnost jejich spoluúčasti na tomto prožívání.
4. Prevence úrazů.
5. Předcházení závislostem na návykových látkách – nácvik odmítání.
6. Rozšířit instrukce dětem, jak se bránit podezřelým nabídkám neznámých dospělých lidí.
7. Dopravní výchova

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	čas. dotace	čas. plán
3.	PRV	Dopravní výchova Besedy s městskou policií	Dopravní výchova	2	září
	PRV	Prevence nemocí a úrazů	Prevence nemocí a úrazů, rizikové sporty	průběžně	říjen - červen
	PRV	Chování lidí – zvládnutí emocionality, předcházení konfliktů, vzájemná tolerance, Kontakt s neznámými lidmi – odmítání podezřelých nabídek	Předcházení konfliktů, vzájemná tolerance	1	září
	PRV	Zdraví – návykové látky, rizika, závislost (kouření, alkohol), odmítání Zdravý životní styl, volný čas – prevence závislosti na IT	Návykové látky, závislosti	2	listopad

V průřezu všech předmětů – péče věnovaná dětem s vývojovými poruchami učení, jejichž nevládnutí může být podkladem pro poruchy chování.

Dopravní výchova – Empík chodec

4. ročník

Hlavní téma: Prevence násilí. Dopravní výchova, bezpečně na silnici.

1. Dopravní výchova – projekt Městské policie.
2. Vytvářet vlastní nabídku nebo zprostředkovat dětem nabídky na využívání volného času, podporovat zdravý životní styl, pohybovou výchovu.
3. Školy v přírodě, výlety, exkurze, zimní ozdravné pobyty na horách.
4. Zaměřit se na nebezpečí vzájemného zastrašování, vysmívání, vyhrožování a dalších forem slovní agrese – pokud možno vysvětlovat namísto trestů.
5. Vést děti ke vzájemné toleranci. Pravidla třídy – jak se k sobě chovat.
6. Seznámit děti se sítí služeb, poraden, kam je možné se obrátit v případě problému. Krizová centra a linky. Žáci by měli vědět, že i ve škole mohou řešit problémy s třídním učitelem, výchovným poradcem či metodikem prevence.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	čas. dotace	čas. plán
4.	Projekt Empík cyklista	Dopravní značky, pravidla silničního provozu	Bezpečnost v silničním provozu, na ulici	6 + 3 teorie	září - květen
	ČJ	Dopis	Mezilidské vztahy	3	září, říjen, duben
	Tv	Pohyb pro zdraví Význam pohybu pro zdraví	Rizikové sporty	Průběžně (2)	říjen, březen
	VI	Soužití lidí, mezilidské vztahy	Tolerance, mezilidské vztahy, rasismus	2	říjen, únor
	Př	Rostliny, houby, živočichové	Prevence zneužívání návykových látek – kouření, alkohol	2	březen - duben
	INF	Bezpečnost práce s hardware i software	Nebezpečí plynoucí s užíváním počítače a internetu	2	září, říjen

V průřezu všech předmětů – péče věnovaná dětem s vývojovými poruchami učení, jejichž nevládnutí může být podkladem pro poruchy chování.

Udělat si čas na popovídání s dětmi, jak tráví volný čas, co je baví či trápí – průběžně.

Dopravní výchova – Empík cyklista

5. ročník

Hlavní téma: Tolerance, rovnost všech lidí – prevence šikany, rasové diskriminace.

Nebezpečí plynoucí s užíváním internetu - kyberšikana

1. Vést děti ke vzájemné toleranci, vztahy ve třídě, poučit je o rovnosti všech lidí i ras.
2. Pokračovat ve spolupráci s Městskou policií Brno v oblasti prevence dětské kriminality. Bezpečně na internetu
3. Zásady zdravého životního stylu, předcházení poruchám příjmu potravy či sebepoškozování.
4. Posilování zdravých vztahů v kolektivu.
5. Školy v přírodě, výlety, exkurze, zimní ozdravné pobyty na horách.
6. Závislosti a nebezpečí s nimi spojené. Bezpečně na sociálních sítích.
7. Vhodné trávení volného času – vyprávění, zážitky.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	čas. dotace	čas. plán
5.	INF	Počítačové sítě a Internet	Nebezpečí plynoucí s užíváním počítače a internetu - sociální sítě, email, poučení žáků	1	duben
	Pří	Lidské tělo	Zdraví jako základní lidská hodnota, vedení k chování, aby neublížovali sobě ani ostatním -	1	březen

			týrání, sebepoškození podpora zdravého životního stylu. Zneužívání návykových látek		
	Pří	Partnerství, manželství, rodičovství, základy sex. výchovy	Vzájemná tolerance, posílení citové výchovy, správné povědomí o mezilidských vztazích – týrání, zneužívání, sex. rizikové chování	2	květen
	Pří	Zdravý životní styl, denní režim, správná výživa, nemoci, poranění, PP, osobní, intimní, duševní hygiena	Předcházení poruchám příjmu potravy – anorexie, bulimie, sebepoškození Závislosti – látkové a nelátkové, návykové látky	2	červen
	VL	2. světová válka	Poučení o vzájemné toleranci, rovnosti všech ras a lidí	1	leden
	VL	Sousední státy ČR Cestujeme po Evropě	Poučení o vzájemné toleranci, rovnosti všech ras a lidí	1	květen

V průřezu všech předmětů – péče věnovaná dětem s vývojovými poruchami učení, jejichž nezvládnutí může být podkladem pro poruchy chování.

Dopravní výchova – Bezpečně nejen na kole.

Dětská práva a povinnosti – Městská policie Brno 5.A, 5:C -5.3, 2.4., 7.5. 2024
oddělení prevence

6. ročník

Hlavní téma: Tolerance, odmítání projevů násilí, kyberšikany, zdravé vztahy v kolektivu

1. Posilovat vztah důvěry učitel – žák a upevňovat vztahy mezi žáky. Formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem. Pokračovat ve spolupráci s metodikem prevence a výchovným poradcem.
2. Spolupráce s rodiči, předávání informací.
3. Pomoc při zvládnutí náročných fyzických i duševních situací. Význam diskuze, komunikace, odmítání projevů brutality, agrese
4. Posilovat schopnosti odmítání alkoholu, drog a nikotinu - s využitím zkušeností z minulých ročníků. Právní a zdravotní rizika užívání návykových látek. Nesmiřitelnost s jakýmkoliv projevem rasismu a extremismu.
5. Zaměřit se na prevenci ostrakismu, zdůrazňovat význam harmonických mezilidských vztahů. Minimalizace projevů šikany. Pravidla soužití ve třídě.
6. Pokračovat v individuálním přístupu k dětem s vývojovými poruchami učení.
7. Učit děti obraně před manipulací, seznámit je s uměním říci „ne“ v modelových situacích.
8. Riziko kyberšikany. Bezpečně na sociálních sítích.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	čas. dotace	čas. plán
6.	VO	Konflikty v mezilidských vztazích. Morálka a mravnost. Prosociální chování	Prevence nezdravých vztahů v kolektivu – šikana. Kyberšikana. Týrání a zneužívání.	1+1	září listopad
	VO	Škola, třída, třídní pravidla	Záškoláctví, práva a povinnosti. Vztahy ve třídě. Společná pravidla a normy – školní řád	1+1	prosinec
	VO	Naše obec, region, kraj. Bezpečnost, ochrana obyvatel. Vandalismus - příklady.	Rovnost lidí všech národností a ras – ochrana obyvatel. Vhodné využívání volného času. Vandalismus.	1+1	březen
	D	Nejstarší státy	Boj proti projevům intolerance, xenofobie, antisemitismu	2	prosinec
	Z	Regiony světa – Afrika, Austrálie	Prevence násilí a agrese, diskriminace a rasové nesnášenlivosti.	1	duben
	Pč	Příprava pokrmů	Spolupráce ve skupině, komunikace, rozvoj zdravých vztahů ve skupině	průběžně	září - červen
	Tv	Atletika, sportovní hry, gymnastika	Prevence úrazů, rizikového chování ve sportu. Vztahy v kolektivu	průběžně	září - červen

Programy:

Třídnické hodiny – vztahy v kolektivu, pravidla třídy

Akce třídy – adaptační pobyt

7. ročník

Hlavní téma: Prevence látkových a nelátkových závislostí (Besedy s policií – Závislosti). Proti kyberšikaně.

1. Navázat co nejužší trvalou spolupráci s rodiči dětí, u kterých již lze pozorovat problémy (alkohol, gamblerství, lehké drogy, party atd.).
2. Právní a zdravotní rizika užívání návykových látek.
3. Látkové i nelátkové závislosti – závislost na internetu. Nebezpečí z toho plynoucí.
4. Připravit žáky na nebezpečí, která v sobě skrývají média – internet, kyberprostor, sociální sítě, navazování vztahů jejich prostřednictvím. Bezpečně v kyberprostoru. Kyberšikana.
5. Zařazovat prožitkové metody práce do výuky, učit vyrovnat se s neúspěchem. Nebezpečí sebepoškozování, poruchy příjmu potravy.
6. vést děti k tomu, že i odlišné názory či zájmy lze respektovat, tolerance. Klást důraz na spolupráci ve skupině a zodpovědnost za společné úkoly.
7. Zajistit dětem orientaci v nabízeném poradenství (Modrá linka, K- centrum, Linka důvěry atd.).
8. Širokou nabídkou volitelných a nepovinných předmětů se snažit dát dětem náměty na trávení volného času (s důrazem na sport a pohybovou činnost). Pobytové akce mimo školu – lyžařský kurz, škola v přírodě, exkurze, výlety. Zájmová činnost.
9. Stále sledovat dodržování pravidel soužití ve třídě.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	čas. dotace	čas. plán
7.	VO	Stereotypy a chyby v posuzování druhých	Prevence rasismu, xenofobie, násilí.	1	říjen
	VO	Podobnosti a odlišnosti lidí	Agresivní chování, prevence šikany, sexuálně rizikové chování – chl/d, kriminalita.	1+1	říjen
	VO	Jedinec jako součást skupiny, agresivita, šikana. Asertivita	Vztahy v kolektivu. Šikana. Kyberšikana.	2	květen
	D	Křížové výpravy	Projevy intolerance, nábožens.nesnášenlivosti	1	únor
	Z	Regiony světa Amerika, Asie, Evropa	Světová náboženství, sekty	2	září, červen
	Pč	Příprava pokrmů	Spolupráce, vztahy ke spolužákům, zdravá strava		průběžně
	Pč	Využití mobilních zařízení	Prevence rizik na soc. sítích, závislosti,	2	říjen

			komunikace na internetu, netolismus		
	F	Pohyb – předjíždění	Prevence úrazů, rizikového chování v dopravě	1	říjen
	Hv	Hudba a drogy	Prevence užívání návykových látek	1	únor
	Př	Krytosemenné rostliny	Prevence látkových závislostí	1	květen
	Tv	Atletika, sportovní hry, gymnastika	Prevence násilí a šikany, vztahy mezi žáky. Rizikové sporty	průběžně	září - červen
	Nj	Přátelé	Vztahy mezi spolužáky	1	březen
	Vv	Písmo a jeho grafické využití	Prevence vandalismu, sprejerství	2	říjen
	INF	Služby internetu	Prevence nebezpečných jevů na internetu, netolismus	2	září, říjen
	INF	E-mail	Bezpečná komunikace na internetu	2	září, říjen
	INF	Instant Messaging a podobné formy komunikace	Prevence nebezpečných jevů na internetu, bezpečná komunikace na internetu	1	září, říjen

Programy:

Závislosti – Městská policie Brno, oddělení prevence 7.B, 7.C -5.3, 2.4., 7.5. 2024

Třídnické hodiny, akce třídy

8. ročník

Hlavní téma: Prevence rasové nesnášenlivosti. Sexuálně rizikové chování, prevence sex. přenosných nemocí

1. Zaměřit se na tvorbu správných postojů k negativním jevům ve společnosti. Vést žáky k uvědomění si, že svoboda člověka neznamena jen práva, ale i povinnosti a zodpovědnost.
2. Co je vandalismus, kriminalita.
3. Učit žáky umění vcítit se do pocitů druhého a vyvodit z toho pro sebe závěry.
4. Pomocí konkrétnějších případů dokazovat žákům nebezpečí užívání návykových látek a hraní hazardních her. Zvýšení schopnosti odolávat nebezpečím, krizím, stresu a zátěžovým situacím – odmítání alkoholu, drog, nikotinu.
5. Spolupráce s rodiči, možnost individuálních i společných setkání.
6. Informovat žáky o nebezpečí skrývající se v promiskuitě (HIV, žloutenka typu B, pohlavní nemoci). Sexuálně rizikové chování.
7. Diskriminace, rasismus, xenofobie. Právní vědomí – lidská práva, přestupek, trestný čin.
8. Bezpečnost v kyberprostoru.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	čas. dotace	čas. plán
8.	VO	Ústava ČR. Právní síla dokumentů, soudní systém. Právní řád ČR	Porušování lidských práv, rasismus, diskriminace. Kriminalita – majetková či násilné povahy.	1+1	únor - březen
	VO	Protiprávní jednání Právo v každodenním životě. Ochrana vlastnických práv.	Rizikové chování, kriminalita, vandalismus.	2	březen - duben
	D	Vznik USA	Prevence rasismu	1	březen
	D	Vzestup USA	Prevence rasismu	1	květen
	Aj	Poznáváme Londýn	Multikulturní soužití, rasová a náboženská tolerance	1	leden
	Hv	Počátky jazzu	Prevence rasismu	1	říjen
	Nj	Cestování	Prevence xenofobních tendencí	1	červen
	F	Elektrický proud	Prevence úrazů	1	únor
	Př	Původ a vývoj člověka – lidské rasy	Prevence rasismu a intolerance	1	září
	Př	Trávicí soustava	Riziko závislosti na vzhledu, poruchy příjmu potravy	1	únor
	Př	Soustava rozmnožovací	Sexuálně rizikové chování. Pohlavní nemoci. Rizika předčasné sexuální zkušenosti.	1	květen
	INF	Informace a data	Prevence nebezpečných jevů na internetu	2	říjen
	Ch	Metody oddělování složek směsí - destilace	Látkové závislosti	1	říjen
	Svět práce	Druhy poradenských služeb	Poradenská centra	1	květen
	Vv	Reklama	Klamavá reklama – prevence závislostí	1	listopad
	Tv	Atletika, sportovní hry, gymnastika	Prevence násilí a agrese, šikany	průběžně	září - červen

Programy: Třídní hodiny, akce tříd

9. ročník

Hlavní téma: Tvorba správných postojů k negativním jevům ve společnosti – prevence kriminality. Bezpečnost na sociálních sítích.

1. Věnovat pozornost profesní přípravě žáků na volbu povolání (nevhodná volba povolání může přinést rozčarování, nezaměstnanost a následně větší možnost výskytu sociálně patologických jevů).
2. Znalost dokumentů, které upravují lidská práva, sociálně právní ochrana dětí, činnost orgánů právní ochrany občanů.
3. Zvládání modelů chování v krizových situacích – šikana, týrání, odmítání projevů brutality a násilí (médií). Bezpečně v kyberprostoru.
4. Nebezpečí sekt, náboženského fanatismu.
5. Sexuální zneužívání, týrání a manipulace.
6. Kriminalita – majetková, násilné povahy, počítačová.
7. Soužití s minoritami.
8. Tam, kde je to potřeba, pomáhat žákům v budování a posilování sebedůvěry a tím rozvoji jejich osobnosti.
9. Zdravý životní styl, zodpovědnost za vlastní zdraví.
10. Soužití v kolektivu třídy.

Zařazení preventivních témat do výuky

ročník	předmět	učivo	preventivní téma	čas. dotace	čas. plán
9.	VKZ	Bezpečnost a ochrana zdraví – rizikové chování	Záškoláctví Šikana - agrese	2	říjen
	VKZ	Rizikové chování	Kriminalita - vandalismus	1	říjen
	VKZ	Bezpečné chování v dopravě, základy první pomoci	Rizikové sporty –úrazy/ doprava	2	duben
	VKZ	Sexuální dospívání a reprodukční zdraví	Sexuálně rizikové chování.	2	únor
	VKZ	Látkové a nelátkové závislosti (závislost na internetu)	Prevence závislostí, návykové látky, drogy	3	březen
	VKZ	Poruchy příjmu potravy	Poruchy příjmu potravy	1	prosinec
	VO	Projevy lidské nesnášenlivosti u nás a ve světě. Uprchlíctví	Multikulturalita. Lidská práva, uprchlíci. Zvládání lidské nesnášenlivosti a násilí. Nebezpečí terorismu.	2	září - říjen
	VO	Základní lidská práva	Respektování práv a svobod, náboženská a rasová tolerance	2	listopad
	VO	Médií, masová komunikace	Bezpečně na internetu, kyberšikana. Netolismus. Nebezpečí manipulace v médiích, odmítání projevů násilí v médiích	1	leden
	VO	Hlavní světová náboženství, sekty	Nebezpečí sekt	1	únor

	D	Totalitní systémy	Prevence extremismu	2	listopad
	D	Holocaust	Prevence projevů nacionalismu, antisemitismu a rasismu	2	únor
	D	Charakteristika 2. sv. války	Prevence projevů násilí, agrese, nacionalismu a rasismu	4	únor- březen
	Ch	Uhlovodíky, kyslíkaté deriváty uhlovodíků	Prevence látkových závislostí	2	únor, březen
	Ch	Složení potravin Sacharidy, lipidy, bílkoviny, vitamíny	Výživa, poruchy příjmu potravy	1	duben
	Ch	Návykové látky a léčiva	Návykové látky, jejich nebezpečí	1	květen
	ČJ	Úvaha	Vztahy v kolektivu, míra tolerance ve společnosti	2	únor
	Čj	Diskuze	Prevence požívání alkoholu	1	květen
	Př	Názory na vznik a vývoj života	Prevence rasismu a intolerance	1	duben
	Z	Obyvatelstvo světa	Prevence rasismu, intolerance a diskriminace	2	leden- únor
	Z	Náboženské a mocenské konflikty ve světě – světová ohniska nepokojů	Náboženská hnutí Prevence násilí, rasové a náboženské diskriminace	1	duben
	Z	Místní region Brno	Principy soužití s minoritami. Kriminalita – násilné povahy, majetková.	2	květen - červen
	INF	Počítačová kriminalita	Kriminalita s využitím počítače	2	prosinec - leden
	INF	Dezinformace	Prevence rizik na sociálních sítích, závislosti	2	prosinec- leden
	INF	Kyberšikana	Bezpečnost na sociálních sítích, kyberšikana	2	prosinec- leden
	INF	Licence a autorská práva	Kriminalita s využitím počítače	2	prosinec- leden
	Vv	Výtvarné umění a jeho proměny v závislosti na vývoji společnosti	Vztahy mezi kulturami, tolerance, prevence vandalismu – kladný vztah ke kulturním hodnotám	1	únor

	Hv	Co rád poslouchám	Tolerance k názoru druhého	průběžně	říjen- prosinec
	Tv	Atletika, sportovní hry, gymnastika	Prevence násilí a agrese, šikany	průběžně	září -červen

Programy:

Třídnické hodiny

Akce třídy

Další programy budou upřesněny v průběhu školního roku.

Sumarizace a shrnutí

	1.r.	2.r.	3.r.	4.r.	5.r.	6.r.	7.r.	8.r.	9.r.	
Záškoláctví	0	1	0	0	0	1	0	0	1	3
Šikana/agrese Kyberšikana	průb. 0	1+průb. 0	1 0	1 0	1 1	2+průb. 0	2 4	1 0	průb. 2	9 7
Rizikové sporty/úrazy doprava	2	2	1 2	1 3	0	1	1	0	1	5 9
Rasismus /xenofobie	0	0	0	1	1	3	1	3	2	11
Sekty	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3
Sexuálně rizikové chování	0	0	0	0	1	0	1	2	2	6
Závislosti – látkové	1	2	1	průb.	1	1	2	1	3	12
Závislosti – nelátkové (netolismus)	0	průb.	1	průb.	1	0	3	0	1	6
Týrání, zneužívání	1	1	0	0	1	1	0	0	1	5
Poruchy příjmu potravy/sebepoškozování	0	0	0	0	1	0	0	1	1	3
Kriminalita/vandalismus	0	1	0	0	0	1	1	2	3	8
celkem	4	8	6	6	8	10	16	11	18	87

V rámci našeho školního vzdělávacího programu jsme obsáhli všechna preventivní témata. Tento dokument budeme průběžně vyhodnocovat a upravovat.

Nadále budeme využívat nabídek vhodných preventivních programů.

Program proti šikanování ZŠ Laštůvkova

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických či psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků. Zahrnuje útoky fyzické i slovní, nově útoky prostřednictvím elektronické komunikace.

Prevence

1. Třídní učitel provádí prevenci ve třídě systematicky v rámci třídnických hodin, vyučovacích předmětů, v rámci neformálních rozhovorů s žáky, při exkurzích a školách v přírodě. Podpora pozitivních kamarádských vztahů, zapojení všech členů.
2. Pedagogičtí pracovníci tvoří tým, předávají si informace. Jednotný postup. Společné vzdělávání.
3. Užší realizační tým – ředitel školy, zástupce, výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog, psycholog, třídní učitel.
4. Vytipování nebezpečných míst, zajištění dozorů. Šatny u tělocvičen, wc, vnější prostory školy – schodiště.
5. Vytvoření prostředí důvěry, aby se děti nebály přijít s informací. Vysvětlení, co je žalování a co není. Co je šikádlení a co posmívání. Možnost obrátit se s žádostí o pomoc prostřednictvím schránky důvěry.
6. Spolupráce s rodiči, informovat o šikaně. Dopis rodičům – minimální preventivní program, webové stránky.
7. Mapování situace, diagnostika tříd.
8. Zpětná vazba, evaluace.

Krizový plán – podezření či zjištění šikany

Počáteční šikana – třídní učitel požádá o spolupráci metodika prevence

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Rozhovory se svědky, zajištění ochrany obětem.
4. Rozhovor s agresory. Jejich potrestání.
5. Spolupráce s rodiči, vzájemná informovanost.

Pokročilá šikana

1. Záchrana oběti. Předání informace metodikovi prevence nebo vedení školy.
2. Domluva pedag. pracovníků – užšího realizačního týmu – na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pomoc a podpora oběti.
5. Vlastní vyšetřování, spolupráce s rodiči, příp. nahlášení policii. Spolupráce s dalšími orgány a institucemi./pedag.-psych.poradna, středisko vých.péče, OSPOD/.

Potrestání agresorů – výchovná opatření, snížení známky z chování, příp. převedení do jiné třídy.

Náprava situace ve skupině znamená pracovat s celým kolektivem.

Dopis rodičům

Vážení rodiče,
naše škola má zpracovaný Minimální program prevence, který je zaměřený na zneužívání návykových látek a problémy spojené s násilným chováním a šikanováním. Uvědomujeme si, že žádná škola není zcela imunní proti výskytu šikanování. Chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějším slabším hned v počátku a účinně takové bezpráví zastavit.
Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se obraťte na třídního učitele/učitelku, metodičku prevence, výchovnou poradkyni či ředitele školy. Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme odborně a bezpečně řešit.
Děkujeme za Vaši podporu.

Příloha č. 1

Základní školské dokumenty pro oblast prevence

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č. j. MSMT – 21149/2016 (aktualizuje metodický pokyn z roku 2013)

Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č. j. - 10194/2002-14

Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j. - 14423/99-22

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. - 21291/ 2010 - 28

Zákon č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027

Krizová intervence v podmínkách školy

K základním typům rizikového chování patří závislostní chování, záškoláctví, šikana a extrémní projevy agrese, rasismus a xenofobie, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování, okruh poruch a problémů spojených se syndromem týraného a zanedbávaného dítěte, netolismus, vandalismus, poruchy příjmu potravy. Níže je popsáno, jak se v určitých situacích v našich podmínkách školy zachovat.

Tabákové výrobky

Jak řešit konzumaci tabákových výrobků ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a výrobek mu odebrat
- vždy informovat ŘŠ a třídního učitele
- zjistit odkud má žák tabákový výrobek
- sepsat stručný zápis o události
- zápis předat ŠMP

TU informuje zákonného zástupce dítěte (výchovná komise). V závažných případech např. při opakovaném jednání ŘŠ vyrozumí OSPOD, v případě zjištění prodávání tabákových výrobků nezletilým – Policii ČR. Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Alkohol

Jak řešit konzumaci alkoholu ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a výrobek mu odebrat
- pokud je žák ohrožen na zdraví nebo na životě - přivolat LSPP a oznámit tuto skutečnost ŘŠ nebo ZŘŠ a zákonnému zástupci

- pokud nehrozí akutní nebezpečí - oznámit ŘŠ a TU, sepsat stručný zápis o události
- předat ŠMP

V případě, že je žák schopen výuky, TU ohlásí zákonnému zástupci (výchovná komise). V případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, TU ohlásí tuto skutečnost zákonnému zástupci ihned a vyzve jej k vyzvednutí žáka. V případě nedostupnosti zákonného zástupce oznámí ŘŠ orgánu soc. právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.

Pokud se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Jak řešit nález alkoholu ve škole?

V případě nálezu alkoholu v prostorách školy je zaměstnanec povinen:

- nepodrobovat tekutinu žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- uvědomit ŘŠ a uložit u něj nalezenou tekutinu
- sepsat stručný zápis o události a předat ŠMP

V případě zadržení alkoholu u některého žáka je zaměstnanec povinen:

- nepodrobovat tekutinu žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- uvědomit ŘŠ a uložit u něj nalezenou tekutinu pro případ důkazu, v případě potřeby předat přivolanému lékaři (intoxikace)
- sepsat stručný zápis o události - zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ŘŠ nebo ZŘ
- zápis předat ŠMP, který jej uloží do své agendy

TU vyrozumí zákonného zástupce (výchovná komise), v případě opakovaného nálezu ŘŠ vyrozumí OSPOD (upozornění na možné zanedbání mravní výchovy dítěte).

Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Návykové látky (psychotropní látky, drogy)

Jak řešit konzumaci NL ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci NL v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a látku mu odebrat
- sepsat stručný zápis o události a předat ŠMP

- podle závažnosti stavu žáka posoudit, zda mu nehrozí nebezpečí
- pokud je žák ohrožen na zdraví, přivolat LSPP a zajistit nezbytnou pomoc
- pokud nehrozí akutní nebezpečí - oznámit ŘŠ a TU, sepsat stručný zápis o události
- předat ŠMP

V případě, že je žák schopen výuky, TU ohlásí zákonnému zástupci (vých. komise). V případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, TU ohlásí tuto skutečnost zákonnému zástupci ihned a vyzve jej k vyzvednutí žáka. V případě nedostupnosti zákonného zástupce oznámí ŘŠ orgánu soc. právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů. V obou případech ŘŠ splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně - právní ochrany dítěte.

Obdobný postup bude i v případě, kdy nelze prokázat, že k intoxikaci žáka došlo ve škole.

Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem.

Rozlišit užívání NL – porušení ŠŘ, distribuce NL – trestný čin.

ŠMP poskytne v případě zájmu zákonných zástupců nebo žáka informaci o možnostech odborné pomoci.

Jak řešit distribuci NL ve škole?

V případě důvodného podezření distribuce NL v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- oznámit tuto skutečnost vedení školy, které vyrozumí místně příslušné oddělení Policie ČR (podezření ze spáchání trestného činu) a OSPOD
- oznámit TU, který s touto skutečností seznámí zákonné zástupce žáka
- pokud je zajištěna látka, postupovat dle pokynu uvedeného níže

Jak řešit nález NL ve škole?

a. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy** látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- nepodrobují látku testu ke zjištění chemické struktury
- o nálezů ihned informují spolu s písemným záznamem vedení školy, které vyrozumí Policii ČR

- v případě časové překážky na straně policie za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím rukavic vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezu, obálku přelepí, přelep označí razítkem školy a svým podpisem, uschová do školního trezoru a následně předá Policii ČR
- b.** V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:
- nepodrobují látku testu ke zjištění chemické struktury
 - o nálezu ihned informují spolu s písemným záznamem (datum, místo a čas nálezu, jméno žáka a podpis – v případě odmítnutí podpisu tuto skutečnost uvést) a vyjádřením žáka vedení školy, které vyrozumí Policii ČR (ta informuje zák. zástupce žáka), zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ŘŠ nebo ZŘŠ.
 - v případě nálezu látky u žáka, který se jí intoxikoval, zajistit dle postupu výše uvedeného a v případě potřeby předat lékaři LSPP
- c.** V případě, kdy pracovníci školy **mají důvodné podezření**, že některý z žáků má u sebe NL, postupují takto:
- vyrozumí policii ČR a zákonného zástupce žáka
 - neprovádí osobní prohlídku u žáka, čekají na příjezd Policie ČR
 - izolují žáka od ostatních a mají ho pod dohledem. Dohled zajistí zaměstnanec školy, kterého určí vedení školy

Vandalismus

Jak postupovat při vzniku škody způsobné vandalismem?

V případě zjištění škody na školním majetku:

- zaměstnanec sepíše záznam a uvědomí vedení školy o výskytu vandalismu
- v případě, že je viník znám, sepíše záznam způsobené škody (kdo – kdy – kde – jak – proč - čím), uvědomí TU, který vyrozumí zákonného zástupce žáka (výchovní komise) a vedení školy (požadování náhrady škody)
- v případě, že nedojde k dohodě se zák. zástupci o náhradě škody, vedení školy vyrozumí Policii ČR (podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu)

majetkové povahy), vedení školy vyrozumí Policii ČR i v případě, že o to žádá zák. zástupce poškozeného

- v případě, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, ŘŠ oznámí OSPOD

Krádeže

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem?

- zaměstnanec sepiše záznam o události a jejím šetření a oznámí ŘŠ a TU
- TU oznámí zák. zástupci postiženého i zloděje
- ŘŠ hlásí policii ČR v případě, kdy nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není schopna vlastními silami domoci se nápravy
- v případě, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, ŘŠ oznámí OSPOD

Záškoláctví

Jak řešit záškoláctví a neomluvené hodiny?

- pokud je doklad potvrzující absenci žáka nevěrohodný, ŘŠ může požádat rodiče o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán
- neomluvené hodiny do součtu 10 VH řeší se zákonným zástupcem TU formou pohovoru (pozvání doporučeným dopisem), projedná důvod nepřítomnosti, způsob omlouvání, upozorní na povinnost stanovenou zákonem, provede zápis ve dvou provedeních (uvede způsob nápravy), které zákonný zástupce podepíše a jedno z nich obdrží.
- více než 10 neomluvených VH – ŘŠ svolá školní výchovnou komisi, které se účastní zákonný zástupce, ŘŠ, TU, výchovný poradce, zástupce OSPOD, ŠMP, zástupce rady školy (dle možností a dohody), provede se zápis, každý účastník se podepíše a obdrží jedno vyhotovení
- více než 25 neomluvených hodin – ŘŠ uvědomí OSPOD

- při následném opakování v průběhu školního roku – ŘŠ oznámí Policii ČR (hlášení o zanedbání školní docházky)

Šikana a kyberšikana

Syndrom týraného dítěte – CAN

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN – Child Abuse and Neglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naši společnost nepřijatelná.

Jak postupovat při zjištění či podezření na týrání dítěte?

- Oznámení pedagogického pracovníka o zjištění či podezření na tento jev třídnímu učiteli, který kontaktuje vedení školy
- TU vede rozhovor s dítětem, respektujeme přání dítěte neoznámit skutečnost rodičům
- ŘŠ kontaktuje odborníky a situaci konzultuje s dětským lékařem, OSPOD, Policii ČR a postupuje dle jejich pokynů
- Zákon č. 359/1999Sb., o sociálně – právní ochraně dětí chrání učitele při jeho postupu na ochranu práv dítěte, je vyzván, aby v případě podezření na týrání žáka kontaktoval odborníky.
- Tento zákon také určuje povinnost institucím nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví jen podezření na trestný čin

Rasismus

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaných podle biologického rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupiny hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují (*Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních*).

Jak postupovat při zjištění či podezření na projevy rasismu?

- Zjistit hloubku rasistických postojů jednotlivce a rozšíření těchto postojů v kolektivu
- Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit příčinu.
- Okamžitě a razantně vystoupit proti intoleranci mezi žáky.

- V případě závažných projevů (opakovaných rasistických verbálních výpadů se závažnými dopady na psychiku žáka a na takto motivované vážnější formy násilí) informovat Policii ČR

Šikana

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických či psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině. Zahrnuje útoky fyzické i slovní, nově také prostřednictvím elektronické komunikace, tzv. kyberšikana.

Pojem **kyberšikana** představuje úmyslné urážky, vyhrožování, zesměšňování nebo obtěžování druhých prostřednictvím moderních komunikačních prostředků většinou v delším časovém období. Odehrává se na Internetu nebo prostřednictvím mobilního telefonu. Pachatel často jedná anonymně, takže oběť netuší, od koho útoky pochází.

Podle Michala Koláře známe 5 stupňů šikany:

První stupeň šikany - Jedná se o etapu vzniku počátků šikany. Stačí, aby se ve třídě objevily méně oblíbené děti, „obětní beránci“, „černé ovce“, outsideri. Stačí, aby učitel častěji vytýkal žáku některé jeho slabiny, neschopnost, snižoval jeho autoritu, dotýkal se slovně nevhodně jeho osoby. Takové děti se okamžitě dostanou na chvost skupiny a začnou zakoušet první, sice mírné, převážně psychické formy násilí. Jsou to různé legrácky, intriky, pomluvy. Ostatní se s ním nebaví, odstrkují jej, povyšují se nad ním, baví se na jeho účet. Takové dítě začíná přijímat roli utlačovaného, odstrkovaného, nedokáže se účinně bránit. Tento první stupeň je velice těžko pozorovatelný. Učitel by měl mít pro tyto projevy vytríbený cit a měl by umět rozlišit skutečný vtip od zlého úmyslu. Rodiče se většinou o těchto projevech nedozví, mohou však vyzorovat, že se mění chování dítěte.

Druhý stupeň šikany. - Je charakteristický tím, že psychický nátlak přerůstá ve fyzickou agresi, přitvrzuje se manipulace s obětí. Agresor v této etapě vstřebává zážitek jak chutná moc, jaké uspokojení mu přináší to, když bije, týrá, ponižuje. Nereaguje-li v tomto stádiu pozitivní jádro skupiny, třídy, neexistují-li kamarádské vztahy, záporný vztah k násilí, pozitivní morální vlastnosti, pak dochází k prolomení posledních morálních zábran a šikana se rozjíždí ve větším rozsahu.

Třetí stupeň šikany. - Je prakticky rozhodující. Existuje stále možnost vzniku silné pozitivní skupiny, která by oslabil vliv tvořícího se „úderného jádra“. Pokud tato silná pozitivní skupina nezasáhne, pak tažení tyranů přechází do dalších fází. K agresorům se přidávají další jednotlivci. Cílem tohoto „úderného jádra“ budou stále ti nejslabší, ti nejnižší postavení.

Čtvrtý stupeň šikany - Šikana se rozjíždí v plném rozsahu. Působení agresorů je tak silné, že jejich normy přejímá celá skupina. Klást odpor v této fázi se již nedá. I mírní a ukáznění žáci se začínají chovat krutě, aktivně se zúčastňují týrání spolužáka. I oni prožívají pocit uspokojení z ponížení, bolesti a útrap toho druhého, slabšího. Dělají to proto, aby oni sami se nestali tím týraným. Vliv pedagogů na chování takové skupiny – třídy je minimální, případně zprostředkovaný přes „vůdce“, „kinga“.

Pátý stupeň šikany - Zpravidla se na základní škole nestačí vytvořit, je to spíše záležitost věznic, výchovných ústavů, případně středních škol. Jeho charakteristickým znakem je to, že agresori jsou chápáni a uznáváni jako „vůdci“, „kingové“, „nadlidi“, „otrokáři“, „velkoknížata“, „ministři“ apod. Oběti jsou vnímány jako „podlidi“, „poddaní“, „nevolníci“, „otroci“. Vůdce tyranů zaujímá vedoucí místo, rozhoduje o všem, co se ve skupině děje. Nejhorší je – jestliže je tímto vůdcem žák s výborným prospěchem, ochotně pomáhající pedagogovi, žák mající podporu třídního učitele, protože „on přece všechno spolehlivě zařídí“. Oběť v tomto stadiu utíká do nemoci, má mnoho absencí, často i neomluvených, vyhýbá se škole a v nejhorším případě končí psychickým zhroucením nebo pokusem o sebevraždu.

Prevence:

1. Zvýšený a kvalitní dohled o přestávkách, vytipování rizikových míst.
2. Mapování situace, diagnostika tříd – zodpovídají třídní učitelé
3. Systematická prevence v rámci vyučovacích předmětů, v rámci neformálních rozhovorů, při adaptačních pobytech, výletech a školách v přírodě. Podpora pozitivních kamarádských vztahů.
4. Vytvoření prostředí důvěry. (Vysvětlení, co je a není žalování, možnost obrátit se s žádostí o pomoc prostřednictvím schránky důvěry.)
5. Spolupráce s rodiči.
6. Seznámení žáků, rodičů i pracovníků školy se školním řádem

7. Spolupráce pedagogických i nepedagogických pracovníků se školním metodikem prevence.
8. Spolupráce se specializovanými zařízeními (PPP, SVP, ...)

Jak postupovat při řešení šikany?

- **Odhad závažnosti** – TU, ŠMP nebo jiný pedagogický pracovník vede rozhovor s informátory a oběťmi, o situaci vyrozumí ředitele školy a konzultuje další postup, chybou je přímá konfrontace oběti a agresora a vyšetřování oběti přímo ve třídě!
- **Rozhovor s informátory a obětí** – po rozhovoru s informátory následuje rozhovor s obětí (o rozhovoru by neměli vědět ostatní žáci – ochrana před možnou pomstou agresorů)
- **Nalezení vhodných svědků** – vytipovat žáky, kteří s obětí sympatizují, nepřijímají normy šikanování

Individuální, popřípadě konfrontační rozhovor se svědky – rozhovor zorganizovat tak, aby o tom nevěděli ostatní žáci, chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů

Rozhovory probíhají v pořadí: **informátor – oběť – svědci – agresori** a je třeba zjistit:

- kdo je oběť, kolik je obětí
 - kdo je agresor, kolik je agresorů, kdo je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem
 - co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem
 - jak dlouho a jak často šikana trvá
- **Ochrana oběti** (umístění žáka do chráněného prostředí, zvýšená pozornost při příchodu a odchodu ze školy, o přestávkách, v nutném případě nechat dítě doma)
 - **Rozhovor s agresory, popřípadě konfrontace mezi nimi** – poslední krok ve vyšetřování, vytipovat nejslabší článek agresorů a přivést je k přiznání či vzájemnému obviňování, cílem je zastavit agresory a ochránit oběti i je samé před následky jejich činů

Ze všech rozhovorů je pořízen zápis opatřen podpisy všech účastníků.

- **Svolání výchovné komise** – vedení školy, výchovný poradce, TU, ŠMP – na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o počáteční šikany nebo šikany v pokročilém stadiu, dle závažnosti přizve ŘŠ metodika PPP a požádá o odbornou pomoc, navrhnou další postup vůči obětem, agresorům i třídě, potrestání agresorů je individuální, o sankci rozhodne ŘŠ
- **Výchovná komise** – setkání ŘŠ, výchovného poradce, TU, ŠMP, žáka – agresora a jeho rodičů, vyjádření pedagogů, žáka a rodičů, vyvození výchovného opatření – rozhodnutí ŘŠ
- **Individuální rozhovor s rodiči oběti** – rodiče je potřeba informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních
- **Práce s celou třídou** – rozhovor s žáky (vynechání citlivých detailů), vysvětlení nebezpečí a důsledků šikany, oznámení potrestání viníků, pokračovat ve sledování třídy, spolupráce s odbornými institucemi.

Jak postupovat při řešení brutální šikany?

Zvládnout šok a postarat se o oběť – poskytnout oběti nejnutnější pomoc a ochranu, zastavení skupinového násilí

- **Přivolat pomoc** – zalarmovat pedagogy, kteří jsou v sousedních třídách, informovat o situaci vedení školy, nenechávat třídu bez dozoru, **zabránit domluvě žáků na křivé skupinové výpovědi**
- **Poskytnout oběti pomoc a bezpečí** – v případě zranění přivolá přítomný zaměstnanec školy LSPP a oznámí skutečnost zákonnému zástupci žáka
- **Přivolat policii** – paralelně kontaktovat specialistu na problematiku šikany a informovat rodiče
- **Vyšetřování** – viz. výše – Jak postupovat při řešení šikany?
- **Léčba** – metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Škola má k dispozici tato nápravná opatření: výchovná opatření, snížená známka z chování, převedení do jiné třídy, ředitel doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu, ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu, při naplnění skutkové podstaty přestupku či trestného činu oznámí skutečnost Policii ČR.

Škola spolupracuje s pedagogicko – psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, zprostředkuje oběti i agresorovi odbornou pomoc. Pro nápravu situace ve skupině zajistí odbornou práci s třídním kolektivem.

Kyberšikana představuje úmyslné urážky, vyhrožování, zesměšňování nebo obtěžování druhých prostřednictvím moderních komunikačních prostředků většinou v delším časovém období. Kyberšikana se odehrává na internetu nebo prostřednictvím mobilních telefonů. Pachatel často jedná anonymně.

Prevence:

1. Vzdělávání pedagogických pracovníků školy, žáků i rodičů (prostřednictvím přednášek) na téma kyberšikana
2. Vymezení jasných pravidel používání internetu (v rámci výuky informatiky)

Jak postupovat při řešení kyberšikany?

- Vyšetření incidentu – spolupráce TU a ŠMP s ICT koordinátorem a vedením školy
- TU vyzve oběť k uchování důkazů
- Snaha o odhalení agresora, postup obdobný jako při vyšetřování šikany
- ŠMP zajistí podporu a pomoc externího pracovníka (v případě nutnosti i pomoc Policie)

V případě, kdy kyberšikana nespadá do kompetence školy, poučí TU rodiče o možnosti řešení, nahlášení Policii ČR.

Šikana pedagoga

Pedagog, který čelí šikaně ze strany žáků, je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních.

Okamžitě informovat vedení školy.

Vedení školy zajistí vyšetření a další postup.

V případě bezprostředního ohrožení si pedagog zajistí pro sebe bezpečí – přivolá si pomoc, požádá o spolupráci kolegu, zajistí dohled.

Seznam kontaktů na spolupracující organizace – nástěnka metodika prevence
www.poradenskecentrum.cz

Zpracovala Jaroslava Pumprlová, metodik prevence
5. 9. 2023

Dlouhodobá preventivní strategie ZŠ Laštůvkova

1. Předcházení rizikovým jevům v chování žáků jako je záškoláctví, šikana- kyberšikana, rasismus, vandalismus, kriminalita, užívání návykových látek, závislost na politickém a náboženském extremismu, virtuálních drogách a gamblingu.

Jak dosáhneme – minimální preventivní program, preventivní aktivity ve výuce i mimo ni – preventivní programy, školní řád, spolupráce v rámci pedagogického kolektivu i mezi rodinou a školou.

2. Propagace zdravého životního stylu, aktivního trávení volného času, vedení každého k zodpovědnosti za své chování a uvědomění si hodnoty vlastního zdraví.

Jak dosáhneme – nabídka kroužků, Číba sport, informovanost a podpora aktivit. Posílení vlivu v rámci výuky i na školách v přírodě, výletech, lyžařském kurzu atd.

3. Budování ovzduší důvěry, kamarádských vztahů a tolerance. Bezpečné prostředí pro všechny.

Jak dosáhneme – minimální preventivní program, vstřícná komunikace, sledování vztahů ve třídě, fungující školní řád.

4. Ve spolupráci s rodiči utvářet takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, ptát se a dělat rozhodnutí.

Jak dosáhneme – preventivní aktivity, spolupráce s rodiči, vzájemná informovanost

5. Rozpoznání a zajištění včasné intervence v případech domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, ohrožování mravní výchovy mládeže, poruch příjmu potravy.

Jak dosáhneme – zvýšení pozornosti, komunikace s žáky

6. Spolupráce rodiny a školy, celého pedagogického sboru a školního poradenského pracoviště. Spolupráce s odbornými pracovišti.

Jak dosáhneme – vzájemné setkávání, komunikace, předávání informací.